

concepts of «perceptive technique», «intuition», «pedagogical intuition». The article reveals some technological aspects of the process of development of pedagogical intuition, in particular, defines the basic forms of development of skills of pedagogical intuition of future teachers in the courses «Modern pedagogical technologies» and «Fundamentals of pedagogical skills», among which are: the usage of interactive methods of teaching in educational process, the method of portfolio during the seminars, the usage of the training complex, special individual tasks that future teachers will perform during pedagogical practice at school. The main forms of development of skills of pedagogical intuition of future elementary school teachers are determined. The results of the implementation of techniques allowed us to identify the ratio of students according to the necessity of the existence of intuition in professional activity of a teacher; to compare levels of intuitive abilities of students in the first and last stages of training in the specialty. Implementation by teachers of different age categories of methods during the experiment have made possible a comparative analysis of levels of development of pedagogical intuition of teachers with different teaching experience.

Key words: teacher, humanist, primary school, intuition, pedagogical intuition, perceptive technique.

УДК 373.013.42/091.2-053.6: 343.26

СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА РОБОТА З МОЛОДДЮ У КОВЕЛЬСЬКІЙ ВИХОВНІЙ КОЛОНІЇ

Т. І. КОВАЛЬЧУК, кандидат педагогічних наук,

доцент кафедри соціальної педагогіки та інформаційних технологій в освіті,
Національний університет біоресурсів і природокористування України

А. П. ТАРАСЮК, магістрант другого року навчання гуманітарно-педагогічного
факультету

Національний університет біоресурсів і природокористування України

E-mail: kovalchuk_tam@ukr.net

Анотація. У статті висвітлено сутність та зміст соціальної роботи з проблематики морально-психологічного клімату у середовищі засуджених, виявлення різних форм прояву поведінки (конфліктності, депресії, агресії, аутоагресії) та адаптації неповнолітніх до умов колонії, виявлення осіб з психічними порушеннями, підготовки до життя після звільнення з Ковельської виховної колонії. Розглянуто деякі аспекти процесу ресоціалізації засудженої молоді. Проаналізовано результати емпіричного дослідження основних чинників збільшення поінформованості вихованців з питань життя на волі та соціальної адаптації, допомоги в питаннях працевлаштування та проживання (на прикладі Ковельської виховної колонії).

Ключові слова: колонія, неповнолітні злочинці, дитяча безпритульність, конфліктність, депресія, агресія, аутоагресія, адаптація неповнолітніх, покарання, суїцид, соціально-педагогічна робота.

Актуальність (Introduction). Експерти ООН прогнозували і, на жаль, не помилилися, що до початку XXI століття злочинність серед неповнолітніх буде в центрі уваги світової спільноти. За даними Всесвітньої організації охорони здоров'я (досліджено 160 країн), дитяча безпритульність та бездомність сприяють розповсюдженню хвороб і вчиненню злочинів неповнолітніми, а також дорослими особами проти дітей і підлітків. За цими показниками на перше місце у світі вийшли республіки колишнього СРСР, а Україна випереджає багатьох з них. Кількість неповнолітніх, які вчинили злочини, складала в 1990 році – 12659 осіб, у 1995 році – 16745 осіб, у 2000 році – 20231 особу, у 2005 році – 26470 осіб, у 2010 році – 28323, а у 2015 – 29433 (Статистичні дані МВС України). Отже, чітко прослідковується тенденція до зростання дитячої та підліткової злочинності.

Аналіз останніх досліджень та публікацій (Analysis of recent researches and publications). Різні аспекти чинників злочинності серед неповнолітніх, соціально-педагогічну роботу із засудженими, інновації в роботі з ресоціалізації неповнолітніх, засуджених до покарань, висвітлювали у своїх дослідженнях вітчизняні і зарубіжні вчені. Зокрема, соціальну роботу із засудженими досліджували М. А. Галагузова, В. І. Жукова [1], психокорекційну роботу з неповнолітніми, засудженими до покарань, не пов'язаних із позбавленням волі – І. Д. Зверева [2], психологічні аспекти підліткової злочинності – З. Коротка [4], соціально-психологічні аспекти проблеми гуманізації судочинства та кримінально-виконавчої системи – Н. Ю. Максимова [7], соціальну роботу з неповнолітніми, які перебувають у місцях позбавлення волі – В. М. Синьова [10], причини й умови практики застосування заходів кримінального покарання по справах про злочинність неповнолітніх – Н. О. Олефір [8], соціально дезадаптовану поведінку неповнолітніх – Ю. А. Луценко [6], соціальні аспекти охорони здоров'я у місцях позбавлення волі – О. Гунченко, О. Пташинський [9], інновації в роботі з ресоціалізації неповнолітніх, засуджених до покарань, не пов'язаних з позбавленням волі – В. П. Лютий [3] та ін.

Мета статті (Purpose) – висвітлити психолого-педагогічні аспекти роботи із вивчення морально-психологічного клімату у середовищі засуджених, виявити різні форми прояву поведінки та адаптації неповнолітніх до умов колонії, підготовки до життя після звільнення (на прикладі Ковельської виховної колонії).

Результати (Results). Виклад основного матеріалу дослідження.

Кримінологами доведена соціальна природа злочинності. Виходячи з цього, об'єктом профілактичного впливу мають стати основні, найбільш значущі в соціальному відношенні сфери життєдіяльності неповнолітніх – здоров'я, батьківська сім'я, навчання, дозвілля, працевлаштування, трудова зайнятість, поведінка у кримінальних ситуаціях та формування базових ціннісних орієнтацій [9; 10]. Саме на них необхідно зосередити основні зусилля розробників державної політики. Державна політика має базуватися на принципах з попередження злочинів неповнолітніх.

Варто зауважити, що традиційна система покарання та виправлення неповнолітніх злочинців, що передбачає їх ізоляцію у спеціалізованих виховних закладах (колоніях, спецінтернатах), не дозволяє усунути соціальні чинники протиправної поведінки неповнолітніх. Соціально-педагогічна робота в таких виховних закладах переважно спрямовується лише на корекцію моральних уявлень неповнолітніх засуджених, привчання їх до праці та, за необхідністю, компенсацію їх педагогічної занедбаності. Застосування покарань, не

пов'язаних з позбавленням волі, або звільнення від відбування покарання з випробуванням також не призведе до виправлення та ресоціалізації неповнолітніх правопорушників, якщо воно буде зводиться лише до контролю над засудженими і не будуть усунуті чинники, що призвели їх до скоєння злочину [1; 10].

Питання чинників протиправної поведінки неповнолітніх розглядається у працях сучасних дослідників. Так, Н. Максимова вказує, що вирішальну роль у десоціалізації неповнолітніх правопорушників відіграють помилки в їх навчанні та вихованні проживання в середовищі, яке формує в них асоціальні форми поведінки, не забезпечує нормального фізичного й духовного розвитку, формування в особистості позитивної спрямованості, а також відхилення у стані здоров'я, дисгармонійний психофізичний розвиток, патохарактерологічні особливості [7, с. 31–33]. Проблеми в поведінці неповнолітніх Ю. Луценко пов'язує з їх психологічними труднощами, зокрема, з проблемами у стосунках з дорослими, патологіями характеру, відсутністю почуття безпеки, проявами кризи підліткового віку та внутрішньоособистісних конфліктів, відсутністю адекватних моделей поведінки у проблемних ситуаціях [6].

У своїх дослідженнях Н. Олефір пояснює протиправну поведінку неповнолітніх відхиленнями в розвитку їх потреб, викликаними, у свою чергу, прогалинами в навчанні та вихованні [8, с. 31]. Як вказує З. Коротка, в характері неповнолітніх засуджених ослаблені позитивні якості, проте характер злочину значною мірою залежить від ситуації та від впливу найближчого соціального оточення [4, с. 64]. Є потреба в дослідженні специфічних чинників, що заважають соціальній адаптації та ресоціалізації неповнолітніх Ковельської виховної колонії. Процес ресоціалізації – це педагогічно орієнтована система знань, умінь, навичок, понять, досвід самостійних дій, емоційно-ціннісне ставлення до світу, оволодіння якими забезпечує відновлення втраченої здатності до соціально-прийнятної поведінки в колонії й поза її межами. З цих позицій провідною педагогічною категорією, завдяки якій і можливий процес ресоціалізації, виступає виховання [3]. З огляду на специфіку пенітенціарного закладу для неповнолітніх, варто погодитися з трактуванням М. Галагузовою виховання як «спільної діяльності, взаємодії вихователів і вихованців, результатом якої повинна бути зміна, формування й розвиток у заданому напрямку вихованця, з урахуванням його здібностей, інтересів, спрямованості» [1, с. 101].

Упродовж 2014-2015 років проводилася дослідно-експериментальна соціальна робота у Ковельській виховній колонії. З метою діагностики осіб, які прибули до установи, виявлення різних форм прояву поведінки (конфліктності, депресії, агресії, аутоагресії) та адаптації неповнолітніх до умов ВК, виявлення осіб з психічними порушеннями використовувались такі методики: проективні методики вивчення особистості (тест «Дім. Дерево. Людина.», тест «Автопортрет», тест «Геометричний»), діагностика якостей особистості, темпераменту, характеру (тест акцентуації характеру (К. Леонгард, Шмишек), тест «Айзенка»), методики вивчення психічних властивостей особистості (тест оцінки рівня конфліктності, методика визначення нервово-психічної стійкості «Прогноз»), методики діагностики міжособистісних стосунків (тест «К. Томаса», тест «Лотошкіна»).

У колонії проводились консультування засуджених з найбільш поширених питань: адаптації до умов ВК, подолання власної конфліктності, потреби у спілкуванні, пошуку себе, підвищення самооцінки («20 прийомів підвищення самооцінки»), як заводити друзів і підтримувати дружні відносини, як позбути-

ся страху і тривоги, проблеми рівності, лідерства у мікросередовищі, подолання власної дратівливості, психологічного приниження з боку інших, втрати життєвих орієнтирів, допомоги в налагодженні соціальних зв'язків, допомоги у сприйнятті психотравмуючого фактора, допомоги у вирішенні конфліктної ситуації, самотності та відчуженості, втрати близьких, участі у волонтерському русі, життя після звільнення. Для новоприбулих в дільниці карантину, діагностики та розподілу проводилась психодіагностика новоприбулих (психологічні бесіди на зняття негативних емоцій, пристосування до нових обставин). Такими були бесіди: «Моє відношення до скоєного», «Конструктивний вихід з конфліктних ситуацій», «Вольові якості, від яких залежить наше майбутнє», «Ієрархія життєвих цінностей людини», «У кожній людині є щось хороше».

Із засудженими, які відбувають покарання, в дільниці соціальної адаптації проводились лекції, тренінгові заняття, групова та індивідуальна діагностики. Щонеділі з вихованцями колонії проводяться сеанси психоемоційного розвантаження для зняття стресових та невротичних реакцій, профілактики конфліктів та депресивних станів, запобігання суїцидальної поведінки. У ході сеансів засуджені виконують вправи на зняття стану тривоги, втоми, напруги. Психологами Ковельської виправної колонії підібрані музичні твори для корекції негативних станів. Регулярно проводиться аутогенне тренування, психогігієнічний комплекс та прогресивна релаксація, психофізичні вправи. Перегляд відеофільмів з метою формування та розвитку позитивного мислення, таких як «Вода», «Секрет», перегляд відео-тренінгів, відеофільмів просвітницького характеру про почуття, кольори, міміку та жести, вплив кольору та звуку на людей, силу слова, подолання агресії, стресів, керування гнівом та ін.

В установі організовувався перегляд відеолекцій («Наркокон», «Підлітковий алкоголізм» та інші) та проведення групових консультацій профілактичного характеру з метою попередження вживання наркотичних, алкогольних речовин та профілактики тютюнопаління.

У Ковельській виховній колонії проведено дослідження внутрішньо групових процесів серед засуджених, з них дві діагностики мікроклімату середовища засуджених, соціометрія у першому та другому відділеннях, дослідження мікроклімату середовища засуджених, які перебувають в дільниці адаптації. Спроб скоєння суїциду серед вихованців Ковельської виховної колонії за час проведення дослідження не було. Морально-психологічний клімат у середовищі засуджених, за нашими результатами дослідження, був сприятливим.

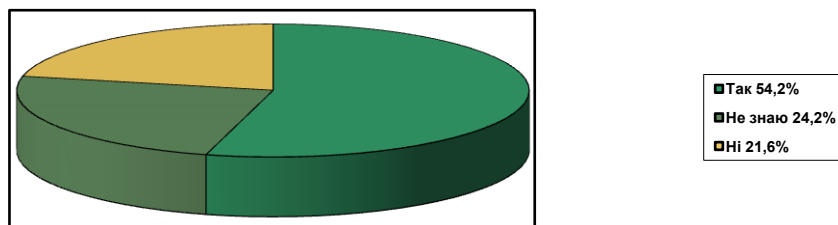

Рис. 1 Результати обізнаності неповнолітніх засуджених про шкоду здоров'ю алкоголю, тютюнопаління та шляхів розповсюдження ВІЛ/СНІДу

В експерименті, який проводився на базі Ковельської виховної колонії, взяло участь 40 юнаків, що тимчасово перебувають в ізоляції від суспільства. Середній вік опитаних складає 16-18 років. Для цього з неповнолітніми засудженими було проведено анкетування, що складалося з чотирьох блоків. Ме-

тою проведеного емпіричного дослідження було визначення знань підлітків про психоактивні речовини, навички відмови від них, поведінки в ситуаціях вживання наркотиків/алкоголю, шляхів передачі ВІЛ-інфекції. Як бачимо з рис. 1, за результатами аналізу обізнаності підлітків, 54,2% з них

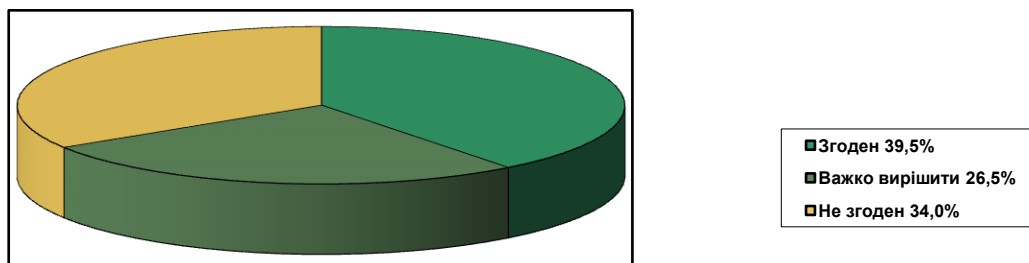

Рис. 2 Результати опитування другого блоку про неприпустимість вживання наркотиків після виходу із в'язниці

володіє інформацією про шляхи розповсюдження ВІЛ/СНІДу, шкоду вживання алкоголю і тютюну, проблеми лікування його наслідків і залежності тощо. Юнаки знають про небезпеку абортів, раннього статевого життя, поширення венеричних хвороб. 24,2% респондентів не знають цього і 21,6% вважає, що ніякої небезпеки для здоров'я нема.

У другий блок увійшло 20 тверджень, на які потрібно було відповісти «згоден», «важко вирішити», «не згоден» (рис. 2). Метою цього блоку було підвести неповнолітніх засуджених до розуміння, що після виходу з в'язниці вони ніколи не будуть вживати наркотики. Проте тільки 39,5% погодилися їх не вживати, 26,5% не впевнені у цьому (відповіли: «важко вирішити»), а 34% – не згодні, тобто вони фактично заявили, що мають намір після виходу з в'язниці вживати наркотики.

Третій блок тверджень оцінювався за 7-бальною шкалою. На шість запитань, які пропонувались у цьому блоці, відповіді про вибіркові складові майбутнього успіху у житті були такими: 60% – хороша освіта, «здоров'я фізичне і психічне» – 80%, «гарна та дружна сім'я» – 80% респондентів.

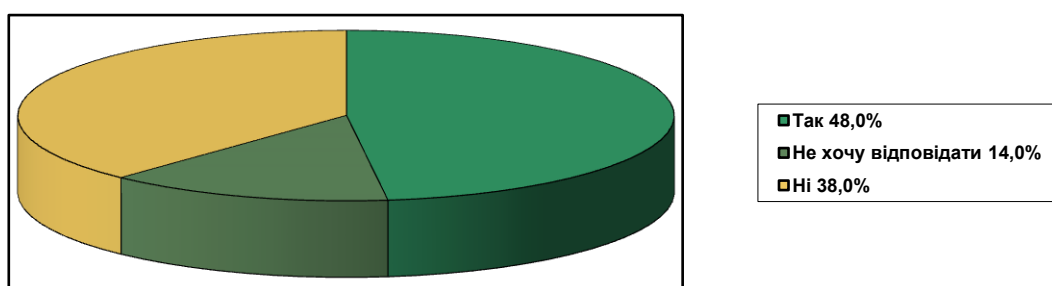

Рис. 3 Результати з'ясування попереднього досвіду неповнолітніх засуджених

Четвертий блок запитань стосувався попереднього досвіду учасника анкетування (рис. 3). 70% ув'язнених не вживали ніколи ін'єкційні наркотики в немедичних цілях, 30% не захотіли відповідати на це запитання; 40% здавали раніше тест на ВІЛ, 50% усіх опитаних не проходили такої діагностики. Як бачимо (рис. 3), 48% неповнолітніх засуджених віком 16-18 років раніше вживали алкоголь і палили, 38% з них не мають таких шкідливих звичок, 14% респондентів не захотіли відповідати.

Отже, проводячи емпіричне дослідження з визначення обізнаності молоді, що тимчасово перебуває в умовах ізоляції від суспільства з небезпекою та шкідливими наслідками тютюнопаління, вживання алкоголю та наркотичних речовин, відмічено негативне ставлення багатьох молодих людей до цих явищ. Також з'ясовано поінформованість молоді про небезпеку зараження ВІЛ та шляхи її передачі, шкідливість абортів для жіночого організму, небезпеку використання загальних інструментів для нанесення татувань, статевого життя з незнайомою людиною тощо.

Серед усіх заходів соціально-педагогічної роботи з неповнолітніми засудженими пріоритет належить профілактичній роботі, у рамках якої необхідно об'єднати зусилля різних фахівців і створити цілісну службу допомоги засудженим, де вони зможуть одержати психологічну, педагогічну, правову, соціальну та інші види допомоги.

З метою збільшення поінформованості вихованців з питань життя на волі та соціальної адаптації, допомоги в питаннях працевлаштування та проживання організувався перегляд відеофільму «Двері». Відеофільм «Дорога до щастя» був продемонстрований вихованцям з метою формування та розвитку позитивного мислення. У школі підготовки до звільнення проведено два заняття із засудженими спільно з психологами та два заняття спільно з фахівцями центрів соціальних служб для молоді.

В установі постійно працює консультативний пункт Ковельського міського ЦСССДМ, де надаються індивідуальні консультації всім бажаним. Наше дослідження у Ковельській виховній колонії включало аспект ставлення вихованців до проблем війни на Донбасі та організації волонтерського руху в Україні. За результатами опитування, достатньо велика частка (40 %) респондентів хотіли б займатися волонтерською роботою після звільнення. Проте багато хто з неповнолітніх, відбувши покарання, не в змозі зрозуміти змін, які відбулися на волі, що особливо відчутно сьогодні.

Висновки і перспективи (Discussion). Оскільки злочинність – явище соціальне, то й основну роль в її попередженні має відігравати соціальна профілактика. У результаті дефектності соціалізації, яка стала носити стихійний, некерований характер, відбувається виштовхування молоді і дітей з існуючого суспільства. Багато з них знаходяться поза його межами. На жаль, наше суспільство майже остаточно втратило систему соціального контролю над процесом становлення підростаючого покоління. Чимало інститутів соціалізації, такі як сім'я, школа, дитячі молодіжні організації, повільно втрачають (або вже втратили) своє призначення.

У Ковельській виховній колонії розглядають навчання й виховання у навчальному закладі як провідну діяльність, що виступає системотворчим чинником у процесі ресоціалізації неповнолітнього засудженого. Тут дбають про проектування головних видів діяльності за О. Леонтьєвим [5]: по-перше, це діяльність, в якій виникають і диференціюються інші, нові види діяльності; по-друге, це діяльність, що визначає розвиток основних психічних процесів; по-третє, це діяльність, від якої вирішальним чином залежать особистісні зміни, характерні для певного віку.

Основу виховної діяльності в Ковельській виховній колонії складає моральне, правове, трудове, фізичне, естетичне, етичне виховання. У специфічних умовах виправного закладу ці напрямки реалізуються в таких специфічних для колонії видах діяльності: навчанні й вихованні, трудовій діяльності, художньо-естетичній творчості, дозвіллевій діяльності і спорті. Крім відзначених на-

прямків, у колонії особливе місце в ресоціалізаційному процесі відводять відновленню сімейних зв'язків, які розглядають як особливий вид психосімейної терапії. У перспективі проводитимуться дослідження профілактичного характеру – профілактики вживання наркотичних, алкогольних речовин та тютюнопаління.

Список використаних джерел

1. Социальная работа с осужденными: учеб. пособие / под ред. В. И. Жукова, М. А. Галагузовой. – М., 2002.
2. Соціальна, педагогічна та психокорекційна робота з неповнолітніми, засудженими до покарань, не пов'язаних із позбавленням волі : метод. посібник з питань соціальної реабілітації в громаді неповнолітніх засуджених / за наук. ред. І. Д. Зверєвої. – К. : Наук. світ, 2006. – 277 с.
3. Інновації в роботі з ресоціалізації неповнолітніх, засуджених до покарань, не пов'язаних з позбавленням волі : метод. матеріали / за заг. ред. В. П. Лютого. – К. : Державний департамент України з питань виконання покарань, 2004. – 112 с.
4. Коротка З. Психологические аспекты подростковой преступности / З. Коротка // Гуманізація процесу виховання неповнолітніх засуджених в Україні (Матеріали семінару). – Х. : Фоліо, 1999. – С. 63–65.
5. Леонтьев А. Н. Проблемы развития психики / А. Н. Леонтьев. – 4-е изд. – М., 1981.
6. Луценко Ю. А. Соціально дезадаптована поведінка неповнолітніх / Ю. А. Луценко // Ювенальна юстиція і ювенальні суди в українському судочинстві. – К. : Всеукр. Комітет Захисту дітей, ЮНІСЕФ, 2005. – С. 108–111.
7. Максимова Н. Ю. Соціально-психологічні аспекти проблеми гуманізації судочинства та кримінально-виконавчої системи / Н. Ю. Максимова. – К. : ЗАТ «ВІПОЛ», 2005. – 100 с.
8. Олефір Н. О. Підліток і групова злочинність. Причини й умови. Практика застосування заходів кримінального покарання по справах про злочинність неповнолітніх / Н. О. Олефір // Ювенальна юстиція України: проблеми становлення, законодавча база, коментарі, судова практика / за заг. ред. В. Д. Бринцева. – Х. : Право, 2004. – С. 31–35.
9. Пташинський О. Соціальні аспекти охорони здоров'я в місцях позбавлення волі / О. Пташинський, О. Гунченко // Соц. політика і соц. робота. – 2002. – № 2.
10. Соціальна робота з неповнолітніми, які перебувають у місцях позбавлення волі / за ред. В. М. Синьова. – К. : Державний центр соціальних служб для молоді, Державний департамент України з питань виконання покарань, 2003. – 222 с.

References

1. Sotsyalnaia rabota s osuzhdennumy: ucheb. posobyie / pod red. V. Y. Zhukova, M. A. Halahuzovoi. – M., 2002.
2. Sotsialna, pedahohichna ta psykhokorektsiina robota z nepovnolitnimy, zasudzhenymy do pokaran, ne pov'iazanykh iz pozbavlenniam voli : metod. posibnyk z pytan sotsialnoi rehabilitatsii v hromadi nepovnolitnykh zasudzhenykh / za nauk. red. I. D. Zvierievoi. – K. : Nauk. svit, 2006. – 277 s.
3. Innovatsii v roboti z resotsializatsii nepovnolitnykh, zasudzhenykh do pokaran, ne pov'iazanykh z pozbavlenniam voli : metod. materialy / za zah. red.

V. P. Liutoho. – K. : Derzhavnyi departament Ukrainy z pytan vykonannia pokaran, 2004. – 112 s.

4. Korotka Z. Psykholohycheskye aspekty podrostkovoї prestupnosti / Z. Korotka // Humanizatsiia protsesu vykhovannia nepovnolitnikh zasudzhenykh v Ukraini (Materialy seminaru). – Kh. : Folio, 1999. – S. 63–65.

5. Leontev A. N. Problemu razvytyia psykhyky / A. N. Leontev. – 4-e yzd. – M., 1981.

6. Lutsenko Iu. A. Sotsialno dezadaptovana povedinka nepovnolitnikh / Iu. A. Lutsenko // Yuvenalna yustytsiia i yuvenalni sudy v ukrainskomu sudochynstvi. – K. : Vseukr. Komitet Zakhystu ditei, YuNISEF, 2005. – S. 108–111.

7. Maksymova N. Iu. Sotsialno-psykholohichni aspekty problemy humanizatsii sudochynstva ta kryminalno-vykonavchoi systemy / N. Iu. Maksymova. – K. : ZAT «VIPOL», 2005. – 100 s.

8. Olefir N. O. Pidlitok i hrupova zlochynnist. Prychyny i umovy. Praktyka zastosuvannia zakhodiv kryminalnoho pokarannia po spravakh pro zlochynnist nepovnolitnikh / N. O. Olefir // Yuvenalna yustytsiia Ukrainy: problemy stanovlennia, zakonodavcha baza, komentari, sudova praktyka / za zah. red. V. D. Bryntseva. – Kh. : Pravo, 2004. – S. 31–35.

9. Ptashynskiy O. Sotsialni aspekty okhorony zdorov'ia v mistsiakh pozbavleniia voli / O. Ptashynskiy, O. Hunchenko // Sots. polityka i sots. robota. – 2002. – № 2.

10. Sotsialna robota z nepovnolitnymy, yaki perebuvaiut u mistsiakh pozbavleniia voli / za red. V. M. Synova. – K. : Derzhavnyi tsentr sotsialnykh sluzhb dlia molodi, Derzhavnyi departament Ukrainy z pytan vykonannia pokaran, 2003. – 222 s.

СОЦИАЛЬНО-ПЕДАГОГИЧЕСКАЯ РАБОТА С МОЛОДЕЖЬЮ В КОВЕЛЬСКОЙ ВОСПИТАТЕЛЬНОЙ КОЛОНИИ

Т.И. Ковальчук, А.П. Тарасюк

Аннотация. В статье освещены сущность и содержание социальной работы по проблематике морально-психологического климата в среде осужденных, выявления различных форм проявления поведения (конфликтности, депрессии, агрессии, аутоагрессии) и адаптации несовершеннолетних к условиям колонии, выявление лиц с психическими нарушениями, подготовки к жизни после освобождения с Ковельской воспитательной колонии. Рассмотрены некоторые аспекты процесса ресоциализации осужденной молодежи. Проанализированы результаты эмпирического исследования основных факторов увеличения осведомленности воспитанников по вопросам жизни на свободе и социальной адаптации, помощи в вопросах трудоустройства и проживания (на примере Ковельской воспитательной колонии).

Ключевые слова: колония, несовершеннолетние преступники, детская беспризорность, конфликтность, депрессия, агрессия, аутоагрессия, адаптация несовершеннолетних, наказание, суицид, социально-педагогическая работа.

SOCIAL-PEDAGOGICAL WORK WITH YOUNG PEOPLE IN EDUCATIONAL COLONIES KOVEL

T.I. Kovalchuk, A.P. Taracuk

Abstract. *In the article the essence and content of social work with issues of moral and psychological climate among the prisoners identify different forms of behavior (conflict, depression, aggression, autoaggression) and adaptation of minors to the conditions colonies, identification of persons with mental disorders, preparation for life after release Kovel of correctional facilities. Some aspects of the process of resocialization of youth. The results of empirical research of the main factors increasing the awareness of pupils for life in freedom and social adaptation, assistance in matters of employment and residence in the example Kovel educational colony.*

Keywords: *colony, juveniles, homelessness, conflicts, depression, aggression, autoaggression adaptation of minors, punishment, suicide, social and educational work, post-penitentiary readjustment.*

УДК 37.011.3-051.001.1

АНАЛІЗ НАУКОВИХ ПІДХОДІВ ДО ВИВЧЕННЯ СУТНОСТІ ПОНЯТТЯ «ПРОФЕСІЙНЕ СТАНОВЛЕННЯ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ»

І. А. КОНОНЕНКО, аспірантка кафедри педагогіки
**ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний
університет імені Григорія Сковороди»**

Анотація. *Стаття присвячена аналізу наукових підходів до вивчення питань професійного становлення майбутніх учителів. Розглянуті різні погляди учених на досліджувану тему для визначення необхідних компонентів формування професійно-особистісного становлення майбутніх фахівців.*

Ключові слова: *особистісно орієнтований, діяльнісний, компетентнісний, акмеологічний, аксіологічний, контекстний та інтеграційний підходи.*

Актуальність (Introduction). Сучасний етап розвитку суспільства характеризується ускладненням соціально-виробничих відносин, швидкими темпами розробки і запровадження технік і технологій, заміни вузькопрофільної підготовки фахівців широкопрофільною. Це призводить до того, що ринок праці висуває нові вимоги до сучасних фахівців, які здатні ефективно знаходити і реалізовувати себе у нових соціально-економічних умовах. Тому проблема професійного становлення майбутніх фахівців є актуальною для психолого-педагогічної науки.

Аналіз останніх досліджень та публікацій (Analysis of recent researches and publications). Достатньо широке тлумачення поняття «професійне становлення майбутнього фахівця», оскільки воно напряму залежить від специфіки його професійної діяльності.

Наприклад, Є.І. Холостова, розкриваючи професійно-особистісне становлення і розвиток фахівця, передбачає формування професійного покликання, отримання профільної освіти, формування професійної майстерності і розвиток духовно-моральних якостей, а також навичок саморегуляції та самовдосконалення [44].

© І. А. Кононенко, 2016